

Drotárstvo

Drotárstvo je špecifický výrobnotechnický a umelecký fenomén, ktorý zaujíma v dejinách Slovenska výnimočné postavenie. Slovenskí drotári objavili praktické využitie drôtu, dokázali jeho ručné spracovanie povýšiť na remeslo a rozvinúť ho do takej formy, ktoré nemalo vo svete obdobu. Rozšírilo sa do celého sveta ako typicky slovenské remeslo.

Drotárstvo vzniklo v priebehu 18. storočia. V priebehu 19. storočia sa stalo masovým javom a za miesto jeho zrodu sa považuje oblasť hornej Trenčianskej župy (dnešné severozápadné Slovensko), hlavne obce Veľké Rovné, Dlhé Pole a oblasť Spiša. Hospodárske pomery, nekvalitná a nevhodná orná pôda, ktorá nepokrývala základné životné potreby, spôsobovali chudobu, hlad a sociálnu zaostalosť obyvateľstva. Drotárstvo sa stalo doplnkovým zdrojom obživy a jediným riešením existenčných problémov obyvateľov týchto oblastí. Odchod mužského predstaviteľa rodiny za drotárskym remeslom, znamenal jedinou možnosť záchranu zostávajúcich členov rodiny. Očakávania sa veľakrát naplnili a životná situácia rodiny sa pomaly zlepšovala, ale mnohokrát nie, zasiahla smrť, choroba, alkohol alebo záhaľka.

Začiatky drotárstva, sú charakteristické samostatnou prácou drotárov. Títo si svoje nástroje a materiál nosili stále so sebou v tzv. krošniach. Opravovali hlinený a plechový riad, poľnohospodárske náradie, vyrábali rôzne netypické predmety z drôtu, ktoré si vyžadoval trh (pasce na myši a potkany, podložky pod hrnce a žehličky, náhubky pre zvieratá, a pod.). V očiach obyvateľov sa stávali potrebnými a dokonca nenahraditeľnými remeselníkmi. Keďže sa drotárske remeslo rýchlo rozmohlo, domáci trh bol malý a rýchlo sa nasýtil, drotári postupne odchádzali za hranice Uhorska. Hlavne do Čiech, Poľska, Nemecka, Ruska, Švajčiarska, Francúzska, Belgicka, na Balkán, do Ázie a USA.

Postupom času nadobudli drotári nielen manuálnu zručnosť, skúsenosti a jazykové znalosti krajín, ktoré navštevovali, ale prehĺbilo sa aj ich sebavedomie, menili sa ich politické a právne názory. Od polovice 19. storočia sa z mnohých vandrujúcich drotárov stali úspešní podnikatelia. Tí najšikovnejší založili v zahraničí dielne, z ktorých sa viaceré vypracovali na veľké továrne. Najviac ich vzniklo v Rusku, Poľsku, Nemecku a v USA. Pre každú krajinu, kde drotári pôsobili, bol typický sortiment výrobkov, ktoré miestny trh preferoval. Pre Rusko boli typické napríklad samovary, čajníky a kanvice, pre Ameriku kostry na pohrebné vence a symboly, pre belgický trh lustre a pre nemecký trh dekoratívne prvky na mreže. V tom období sa drotárske remeslo rozvinulo do nových a zložitejších podôb.

Prvá svetová vojna, zmena politických pomerov a hospodárska kríza mali na svedomí obmedzenie činnosti, krach alebo úplný zánik drotárskych dielní. Drotári sa hufne vracali na Slovensko, ale to im pracovné príležitosti neponúklo. Tu sa ním už zaoberalo len zopár bývalých drotárov. Vyrábali bežné kuchynské náradie z plechu na trhy a jarmoky, alebo potulným spôsobom „plátali a flekovali“ plechový riad. Drotárstvo prakticky úplne zaniklo.

V šesťdesiatych rokoch 20. storočia zaznamenávame prvé pokusy na oživenie a obnovenie drotárskej tradície a v 21. storočí začína drôt oslovovať čoraz viac umelcov, remeselníkov a výrobcov. Jednoduchá forma drôtu z neho robí univerzálny materiál, ktorý umožňuje rozvinúť súčasné drotárstvo do moderných podôb.